

Załącznik nr 2**Autoreferat**

1. Imię i Nazwisko: Hanna Osiecka-Samsonowicz

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- magister historii sztuki, Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, 1980
- doktor nauk humanistycznych w dziedzinie nauk o sztuce, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, 1999, tytuł dysertacji: *Agostino Locci starszy (1601-1660) – scenograf i architekt na dworze królewskim w Polsce*, promotor: prof. dr hab. Stanisław Mossakowski

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- od 1 XII 1980-do chwili obecnej – Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk (do 30 IV 1981 – stażysta, do 30 XI 1985 – asystent, do 31 XII 1992 – starszy asystent, do 31 XII 1999 – starszy dokumentalista, do 31 XI 2011 – adiunkt, od 1 XII 2011 – specjalista)

Podstawowe miejsce pracy: Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk

4. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16. ust. 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki:

a. Hanna Osiecka-Samsonowicz, *Polskie uroczystości w barokowym Rzymie (1587-1696)*, Warszawa, Instytut Sztuki PAN 2012, ss. 420

b. Książka jest próbą kompleksowego opracowania uroczystości związanych z Rzeczpospolitą i zorganizowanych w papieskim Rzymie od czasu elekcji Zygmunta III Wazy do śmierci Jana III Sobieskiego. Barokowa rzymska festa, przeżywająca wówczas okres szczególnie intensywnego rozwoju, była zjawiskiem społeczno-artystycznym niezwykle złożonym i ważnym dla epoki, stojącym na pograniczu niemal wszystkich dziedzin sztuki i kultury. Mimo bogatej literatury przedmiotu, „polskie” imprezy, traktowane najczęściej marginalnie przez europejskich badaczy, nie wzbudziły także należytego zainteresowania ze strony rodzimych uczonych – przyczyną była głównie nieznamość odpowiednich archiwaliów. Niniejsza publikacja powstała na szerokiej bazie źródłowej, obejmującej

rękopisy i druki (głównie łacińskie i włoskie), w zdecydowanej większości dotąd nieznane, odnalezione przeze mnie w bibliotekach i archiwach Rzymu oraz w zbiorach polskich.

Widowiska urządzone w stolicy Państwa Kościelnego – światowym centrum informacji, traktowanym przez europejskie monarchie jako wielki „teatr świata” – były ważnym narzędziem propagandy politycznej i refleksem ówczesnej historii kontynentu. Problematykę polskich uroczystości (przymiotnik „polskie” uzasadnia fakt, że podobnie jak festy francuskie, hiszpańskie czy cesarskie wyróżniały się one czytelnym kontekstem narodowym) zaprezentowałam więc z uwzględnieniem nie tylko aspektów artystycznych, ale także – a czasem przede wszystkim – politycznych, rzucających często nowe światło na dzieje relacji między Rzeczpospolitą i Stolicą Apostolską w omawianym czasie. O wielu najważniejszych momentach z naszych dziejów Europa dowiadywała się właśnie dzięki rzymskim uroczystościom, które odegrały istotną rolę w tworzeniu wizerunku Polski nie tylko jako *Antemurale Christianitatis*.

Pierwszy rozdział poświęciłam prezentacji rzymskiej festy – omówiłam najważniejsze przyczyny jej powstania i rozwoju, uwzględniłam ogólne informacje na temat realizacji widowisk oraz funkcjonowania cudzoziemców w barokowym Rzymie. Ustaliłam ponadto przyjętą dalej typologię uroczystości narodowych, naszkicowałam dzieje widowisk organizowanych przez aktywne w mieście nacje, a także krótko scharakteryzowałam polskie „zaplecze” nad Tybrem. Ten obszerny wstęp, stanowiący nowatorskie, całościowe ujęcie niezwykle złożonej problematyki, opracowany na podstawie zarówno obcojęzycznej literatury przedmiotu, jak i licznych materiałów źródłowych, był niezbędnym tłem dla dalszych rozważań i porównań. W czterech kolejnych rozdziałach przedstawiłam polskie uroczystości, wskazując jednocześnie ich miejsce w rozwoju barokowej rzymskiej festy. Przegląd otwierają imprezy związane z pobytem poselstw obediencyjnych. Odnalezione przeze mnie archiwalia pozwoliły nie tylko na znaczące wzbogacenie wiedzy o przebiegu znanych wcześniej legacji, ale także na omówienie pominiętej w literaturze przedmiotu misji biskupa Pawła Wołuckiego (1613) i szczegółowe odtworzenie dziejów poselstwa Michała Kazimierza Radziwiłła (1680). Rozdział trzeci poświęciłam festom ku czci polskich władców, organizowanym z okazji ich elekcji oraz solennym egzekwiom, które to wydarzenia – z wyjątkiem uroczystości żałobnych po śmierci Jana III Sobieskiego – zostały pominięte w dotychczasowej literaturze przedmiotu. Nieznane pozostawały także widowiska z okazji narodzin dzieci królewskich, omówione w następnym rozdziale, uzupełnionym o *addendum*, dotyczące imprez związanych z rzymskimi wizytami synów Zygmunta III. Jako ostatnie zaprezentowane zostały uroczystości na cześć

zwycięstw Rzeczypospolitej, wśród których jedynie wiktoria wiedeńska 1683 roku zyskała dotąd pewne zainteresowanie badaczy. Rozdziały zamykają aneksy źródłowe.

W podsumowaniu naszkicowałam dzieje polskich uroczystości w Rzymie w ujęciu chronologicznym, zwracając szczególną uwagę na ich cele, efekty oraz kontekst polityczny. Chociaż kalendarz zidentyfikowanych imprez pozostaje niepełny, a w świetle znanych dziś źródeł archiwalnych nie były to najczęściej wydarzenia na skalę wielkich widowisk francuskich czy hiszpańskich, należy jednak uznać, że odegrały one znaczącą rolę w rozwoju rzymskiej barokowej festy.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Od zakończenia pracy doktorskiej zajmowałam się kontynuacją badań dotyczących związków polsko-włoskich w dziedzinie kultury i sztuki doby nowożytnej. W moim dorobku, obejmującym wyszczególnione w załącznikach publikacje oraz nieopublikowane referaty wygłoszone na konferencjach, można wyodrębnić następujące tematy badawcze.

1. Kontynuacja zainteresowań związanych z pracą dokorską.

a. W latach 1997-1999 ukazały się publikacje nieuwzględnione w dokumentacji przewodu doktorskiego lub opracowywane w czasie jego trwania (załącznik nr 3, poz. II.1, 2, załącznik nr 3, poz. III.1; załącznik nr 3, poz. IV.1, 2, 3, 4 załącznik nr 3, poz. V.1, 2).

b. W 2003 roku opublikowana została moja rozprawa doktorska *Agostino Locci (1601-po 1660). Scenograf i architekt na dworze królewskim w Polsce* (Instytut Sztuki PAN, ss. 244) (załącznik nr 3, poz. I.1). Tekst dysertacji został znacząco poprawiony, rozszerzony i opatrzony uaktualnioną bibliografią.

c. Wykorzystując wcześniej odnalezione oraz sukcesywnie uzupełniane materiały źródłowe, a także literaturę przedmiotu, poza opracowaniem związanym z włoską wczesnobarokową scenografią teatralną (załącznik nr 3, poz. IV.6), zajmowałam się przede wszystkim kulturą artystyczną Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVII wieku. Kwerenda w aktach nuncjatury apostolskiej przyniosła nowe ustalenia dotyczące dziejów budowy i wyposażenia kaplicy św. Kazimierza w Wilnie, uroczystości translacji relikwii świętego w 1636 roku (załącznik nr 3, poz. IV.5), a także spektakli typu „dramma in musica” oraz szeregu uroczystości dworskich organizowanych na Litwie za panowania Władysława IV Wazy (załącznik nr 3, poz. IV.8 oraz *Wileńskie Theatrum Anno 1636* – referat wygłoszony na konferencji: *Aspekty wspólnej historii i kultury narodów Rzeczypospolitej*, zorganizowanej

przez Instytut Kultury Polskiej w Mińsku oraz Narodowe Muzeum Historii i Kultury Białorusi, Mińsk 2004). Znajomość źródeł związanych z działalnością nuncjatury apostolskiej w Warszawie pozwoliła mi na wzięcie udziału w międzynarodowej sesji naukowej poświęconej tej problematyce (załącznik nr 3, poz. IV.10) oraz opublikowanie omówienia ważnej książki prof. Teresy Chynczewskiej-Hennel (załącznik nr 3, poz. V.4).

2. Od 2003 roku prowadzę badania nad polskimi uroczystościami w Rzymie w XVI i XVII wieku, początkowo w ramach grantu zamawianego przez Komitet Badań Naukowych pt. *Polskie dziedzictwo kulturowe w nowej Europie. Relacje między polską kulturą artystyczną a wielkimi ośrodkami kultury europejskiej*, realizowanego przez IS PAN. Ich efektem było wstępne opracowanie tematu *Rzymskie uroczystości świeckie i sakralne na cześć polskich Wazów* (ostatecznie pt. *Polskie uroczystości w rzymskim Teatro del Mondo 1587-1696*, 58 ss. mpisu, w druku, w języku angielskim) oraz artykuł prezentujący festy urządzone nad Tybrem na cześć Rzeczypospolitej za panowania Władysława IV (załącznik nr 3, poz. II.3). Przeredagowana wersja tego artykułu ukazała się w języku ukraińskim (załącznik nr 3, poz. III.2), natomiast tekst wzbogacony o nowe ustalenia (*Cerimonie romane in onore dei Vasa di Polonia durante il regno di Ladislao IV (1632-1648)*) zreferowany został w Rzymie na konferencji *Das Bild des Feindes: Die Konstruktion von Antagonismen und der Kulturtransfer zwischen Mittel- und Osteuropa, Italien und dem Osmanischen Reich im Zeitalter der Türkenkriege (16.-18. Jahrhundert)*, zorganizowanej przez Biblioteca Hertziana (Max-Planck-Institut für Kunstgeschichte) w 2009 roku (w druku). Kwerenda prowadzona w archiwach i bibliotekach Rzymu w roku 2005 (w ramach grantu *Polskie dziedzictwo kulturowe w nowej Europie*) oraz 2007 (stypendium Accademia dei Lincei i Fundacji Lanckorońskich z Brzezia), a także w zbiorach polskich zaowocowała odnalezieniem bardzo licznych materiałów źródłowych, odnoszących się do dziejów nacji polskiej nad Tybrem, które zadecydowały o rozszerzeniu zakresu moich badań o czasy panowania Michała Korybuta Wiśniowieckiego i Jana III Sobieskiego oraz podjęcie na ten temat rozprawy habilitacyjnej. Na realizację projektu badawczego *Polskie uroczystości świeckie i sakralne w barokowym Rzymie (1587-1696)* otrzymałam roczny grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2007/2008, nr N N105 0176 33). Na bazie tego projektu oraz efektów kolejnych poszukiwań w rzymskich archiwach, prowadzonych w latach 2009 i 2010, także w archiwum polskiej parafii w Rzymie, powstała książka *Polskie uroczystości w barokowym Rzymie (1587-1696)*, która jest podstawą ubiegania się o wszczęcie przewodu habilitacyjnego.

W trakcie prac nad książką opublikowałam artykuł na temat rzymskich uroczystości związanych z odsieczą wiedeńską 1683 roku, wykorzystujący diariusze Carla Cartariego i Galeazza Marescottiego (załącznik 3, poz. IV.7) oraz odtworzyłam dzieje ważnej, nieznanej w literaturze przedmiotu, prywatnej podróży do Rzymu Michała Kazimierza Radziwiłła w 1678 roku, która poprzedziła jego legację obediencyjną do Innocentego XI (załącznik 3, poz. IV. 9). Szczegółowo opracowałam ponadto nieuwzględnioną przez historyków dyplomacji misję obediencyjną Pawła Wołuckiego do papieża Pawła V w 1613 roku (załącznik 3, poz. IV.11).

Nowe ustalenia związane z legacją obediencyjną Jerzego Ossolińskiego w 1633 roku (*Poselstwo obediencyjne Jerzego Ossolińskiego do papieża Urbana VIII w świetle źródeł archiwalnych i ikonograficznych*) przedstawiłam ponadto na konferencji zorganizowanej przez Oddział Warszawski Stowarzyszenia Historyków Sztuki (*Sztuka i dyplomacja. Związki sztuki i polskiej dyplomacji w epoce nowożytnej*, 2011, w druku), natomiast w referacie *Rzymskie wizyty polskich Wazów* wygłoszonym na sesji *Polacy we Włoszech – Włosi w Polsce* zorganizowanej przez Włoski Instytut Kultury i Instytut Historii Sztuki UKSW w Warszawie (2011, w druku) omówiłam rzymskie wizyty Władysława Zygmunta, Aleksandra Karola i Jana Kazimierza Wazów.

Źródła zachowane w archiwum parafii św. Stanisława w Rzymie i inne archiwalia umożliwiły identyfikację szeregu uroczystych nabożeństw odprawionych w kościele nacji polskiej, które uświetniła potwierdzona źródłowo oprawa muzyczna, oraz opracowanie na tej podstawie referatu: *Feste e musiche nella chiesa S. Stanislao dei Polacchi a Roma nella prima metà del Seicento* wygłoszonego na międzynarodowej sesji naukowej *Central-Eastern Europe versus the Italian 'musica moderna' – Reception, Adaptation, Integration. The international musicological conference held in the occasion of the 400th anniversary of the publication of 'Offertoria' and 'Communiones' by Mikołaj Zieleński (Venice 1611)*, zorganizowanej przez Lonlus. Fondazione Ugo e Olga Levi oraz Instytut Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego (2011, w druku).

3. Ważnym nurtem mojej działalności naukowej są prace nad tworzeniem bazy danych (od 2004 r.) do „Słownika architektów i budowniczych polskich i w Polsce działających doby nowożytnej”, powstającego w Instytucie Sztuki PAN (poprzednie tego typu kompendium wiedzy o architektach opublikowano w Polsce w 1954 r.). Jako członek zespołu redakcyjnego, który w 2012 roku otrzymał grant Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na opracowanie i publikację *Słownika architektów i budowniczych polskich i w Polsce*

działających środowiska warszawskiego doby nowożytnej (nr 0095/FNiTP/H11/80/2011, 2012-2015), oprócz bieżących kwerend archiwalnych i bibliotecznych, opracowuję hasła, obejmujące twórców aktywnych w stolicy w XVII wieku.

Od czasu obrony pracy doktorskiej, w związku z interdyscyplinarnym charakterem moich zainteresowań, staram się utrzymywać kontakty naukowe z badaczami reprezentującymi inne dziedziny nauki. Brałam udział w sesji organizowanej przez historyków literatury (konferencja *Poezja i Astronomia*, Toruń 2003), historyków (konferencja: *Nuncjatura Apostolska w Rzeczypospolitej. Stan badań i perspektywy*, Białystok 2010) oraz muzykologów (konferencja: *Central-Eastern Europe versus the Italian 'musica moderna'*, Warszawa 2011). Uczestniczę ponadto w projekcie badawczym z dziedziny konserwacji malarstwa ściennego: *Badania technologiczne malowideł ściennych Michała Aniola Palloniego* realizowanym na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dziel Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, finansowany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (nr N N 105 023336, 2009-2012), w ramach którego – na podstawie nowych źródeł archiwalnych oraz analizy porównawczej – opracowałam temat dotyczący źródeł sztuki tego najwybitniejszego w Rzeczypospolitej twórcy polichromii, działającego na przełomie XVII i XVIII wieku.

Dzięki kontaktom z rzymskim środowiskiem naukowym biorę także udział w międzynarodowym projekcie badawczym *Comunità straniere a Roma 1377-1870* realizowanym przez rzymskie placówki naukowe – ISEM (Istituto di Storia dell'Europa Mediterranea del Consiglio Nazionale delle Ricerche) oraz ISIME (Istituto Storico Italiano per il Medio Evo) w latach 2012-2015 r. i finansowanym przez European Research Council. W ramach zespołu *Diplomazie e circolazione delle élites* (pierwsze seminarium odbyło się w siedzibie ISIME 23 marca 2012 r.) zgłosiłam temat o roboczym tytule *La Sede Apostolica e l'Antemurale della Cristianità – i conflitti e le alleanze. Missioni diplomatiche e d'obbedienza polacche nei secoli XVI-XVII*.

Od 1980 roku jestem członkiem Stowarzyszenia Historyków Sztuki.

Horacio Samsonowicz